یادداشت

انقلاب دینی، خلق عظیم محمدی(ص)

حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی
فعال فرهنگی

وقتی از نعمت دین صحبت می‌کنیم از گوهری صحبت می‌کنیم که موجب اصلاح زندگی ما می‌شود و نقایص و کاستی‌های زندگی ما را برطرف می‌کند، ما در زندگی اجتماعی با افراد و گروه‌های مختلفی در ارتباط هستیم، با همسر و فرزندان با پدر و مادر، با خواهر و برادر و سایر فامیل، با دوستان و همکاران و افراد مختلف و به‌طور کلی ممکن است در این رابطه موفق باشیم یا ناموفق، یا در بخشی موفق باشیم و در بخشی موفق نباشیم و بی‌شک میزان موفقیت ما در این رابطه‌ها، میزان کمال و سعادت دنیوی و اخروی ما را تعیین می‌کند. برای موفق‌بودن در این عرصه‌ها قرآن کریم که برای هدایت ما نازل گشته و دردسترس قرار گرفته است، برنامه تعیین می‌کند و می‌فرماید: لَقَد كَانَ لَكُم فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسوَةٌ حَسَنَه بی‌گمان، در [رفتار و اخلاق] رسول خدا(ص) برای شما الگویی نیکوست. در واقع هر جا نقصی در زندگی ما بوده است بی‌شک به‌دلیل فاصله‌گرفتن از این الگوی قرآنی است، به‌دلیل فاصله‌گرفتن از خلق عظیم محمدی(ص) و هدایت الهی اوست.

پیامبری که هنگام راه‌رفتن با آرامی و وقار راه می‌رفتند، با مردم چنان معاشرت می‌کردند که هرکس گمان می‌کرد عزیزترین فرد نزد آن حضرت(ص) است، هر که را می‌دیدند مبادرت به سلام می‌کردند و کسی در سلام بر ایشان سبقت نمی‌گرفت، هرگاه با کسی، هم‌صحبت می‌شدند به سخنان او خوب گوش فرامی‌دادند. با فقرا زیاد نشست و برخاست می‌کردند و با آنان هم‌غذا می‌شدند. هرگز سخن کسی را قطع نمی‌کردند مگر آنکه حرف لغو و باطل بگوید. هدیه را قبول می‌کردند اگرچه به اندازه یک جرعه شیر بود. هرگز مذمت مردم را نمی‌کردند و بسیار مدح آنان نمی‌گفتند، هرکه عذر می‌آورد عذر او را قبول می‌کردند. در جمع یارانشان دایره‌وار می‌نشستند و اگر غریبه‌ای بر آنان وارد می‌شد نمی‌توانست تشخیص دهد که پیامبر(ص) کدام‌یک از ایشان است. از بیماران عیادت می‌کردند اگرچه دور افتاده‌ترین نقطه مدینه بود، بر جسارت دیگران صبر می‌فرمودند و بدی را به نیکی جزا می‌دادند. این فقط بخش کوچکی از خلق عظیم محمدی(ص) است که تنها شنیدن آن انسان را منقلب می‌کند و چشم انسان را پر از اشک شوق می‌کند که ما چنین پیامبر(ص) بی‌نظیری داریم، چه رسد که توفیق تبعیت از پیامبر خدا(ص) را در این صفات زیبا داشته باشیم که آنگاه بالاترین لذت را از تأثیرات این اخلاق خوش در زندگی خویش خواهیم داشت. یکی از وظایف مهم ما مرور و تحقیق در این روش نیکو و سیره نورانی پیامبر اعظم(ص) و تبعیت از آن است که اگر خود را پیرو ایشان می‌دانیم، این تبعیت و پیروی باید علامتی در اعمال و رفتار ما داشته باشد. خادم امام رضا(ع) نقل می‌کند که از امام رضا(ع) شنیدم که فرمودند: لَا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِناً حَتَّى يَكُونَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ سُنَّةٌ مِنْ رَبِّهِ وَ سُنَّةٌ مِنْ نَبِيِّهِ وَ سُنَّةٌ مِنْ وَلِيِّهِ فَأَمَّا السُّنَّةُ مِنْ رَبِّهِ فَكِتْمَانُ سِرِّهِ قَالَ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ- عالِمُ الْغَيْبِ فَلا يُظْهِرُ عَلى غَيْبِهِ أَحَداً إِلَّا مَنِ ارْتَضى مِنْ رَسُولٍ وَ أَمَّا السُّنَّةُ مِنْ نَبِيِّهِ فَمُدَارَاةُ النَّاسِ فَإِنَّ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَرَ نَبِيَّهُ ص بِمُدَارَاةِ النَّاسِ فَقَالَ خُذِ الْعَفْوَ وَ أْمُرْ بِالْعُرْفِ وَ أَمَّا السُّنَّةُ مِنْ وَلِيِّهِ فَالصَّبْرُ فِي الْبَأْساءِ وَ الضَّرَّاءِ». مؤمن، مؤمن نیست، تا اینکه سه صفت در او پدیدار شود. اول، صفتی از پروردگارش: صفت آفریدگارش، رازپوشی است. خدا دانای نهان است و بر راز نهانی خود کسی را آگاه نسازد، مگر فرستاده‌ای که پسندیده باشد. دوم، صفتی از پیامبرش: صفت پیامبر(ص)، مداراکردن با مردم است، چرا که خداوند فرمود: «عفو را بگیر و به نیکی امر کن و از جاهلان رویگردان باش». سوم، صفتی از امامش: صفت امامش، صبر کردن در سختی‌ها و ناراحتی‌هاست که خداوند در ویژگی آنان فرمود: «صبرکنندگان در سختی‌ها و ناراحتی‌ها.» (عیون الاخبار، ج۱، ص۵۲۹) خیلی از ما در زندگی زیاد دم از دین و اولیای دین می‌زنیم اما همیشه در اجرای این رفتارهای نیکو و پیروی از الگوی رفتاری پیامبر اخلاق، لنگ می‌زنیم و چنین افرادی باید بدانند بی‌شک به میزانی که در این دنیا روش زندگی ما از پیامبر(ص) فاصله داشته باشد در سرای دیگر نیز از شفاعت و دستگیری ایشان دور و بی بهره خواهیم بود، پس از خداوند بزرگ توفیق این تبعیت و الگوگیری را خواستاریم.

بردار و بخوان

نقش علمای مشهد در انقلاب اسلامی

درباره انقلاب اسلامی ایران آثار زیادی منتشر شده است. با رویکرد بررسی تأثیر علما و روحانیان مذهبی در این قیام نیز آثار مختلفی تولید شده است. مجموعه «تاریخ محلی انقلاب اسلامی» یکی از این دست آثار است که درباره ابعاد وسیعی از انقلاب اسلامی صحبت به میان آورده است. در جلد ششم از مجموعه «تاریخ محلی انقلاب اسلامی» نقش علمای مشهد در روند انقلاب اسلامی بررسی می‌شود. رویدادهای تاریخی که پس از کودتای ۱۲۹۹ شمسی و روی کار آمدن رضاخان، با انتشار بیانیه مخبرالسلطنه در اوایل شهریور ۱۳۰۶ شمسی مبنی بر ممنوع‌بودن امر به‌معروف و نهی از منکر و تهدید روحانیان، موجب شد که علمای مشهد موضع خود را اعلام کنند.

این خیزش و تقابل در واقعه کشف حجاب و طی قیام «گوهرشاد» در سال ۱۳۱۴ شمسی به اوج خود رسید. با شروع نهضت امام(ره) در سال ۱۳۴۰ شمسی و مطرح‌شدن لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی، مردم مبارز و انقلابی مشهد همراه با علما، نقشی بس مهم در حمایت از امام(ره) و نهضت ایشان ایفا کردند. نویسنده اثر، حسن شمس‌آبادی، در این کتاب با رویکرد تاریخی به نقش روحانیان و علما با محوریت ایشان پرداخته است.

بپرس و بدان

چگونه نمازهای نافله را بخوانیم؟

چگونه نمازهای نافله روزانه را بخوانیم:

به‌طور کلی نمازهای مستحب (نافله) به صورت دو رکعت، دو رکعت خوانده می‌شود. مگر نمازی که باید به صورت دیگری خواند مانند نماز وتر که یک رکعت است.

- هر دو رکعت با یک تشهد و سلام خوانده می‌شود.
- می‌توان نمازهای نافله روزانه را مانند سایر نمازهای مستحب نشسته خواند اما بهتر است نمازگزار دو رکعت نافله نشسته را یک رکعت حساب کند.

چگونه در سفر نماز نافله بخوانیم:

- نافله‌های روزانه که نماز واجبشان در سفر شکسته خوانده می‌شوند، مثل نمازهای ظهر و عصر، ساقط شده و نماز نافله شب، صبح و مغرب را می‌توان به جا آورد.

چگونه نماز شب بخوانیم:

- نماز شب یازده رکعت است. با فضیلت‌ترین بخش نماز شب نماز شفع و وتر است. توصیه شده است دعای دست نماز وتر را طولانی‌تر کنیم و در آن برای چهل مؤمن استغفار کنیم. برای نماز شب می‌توان به نماز شفع و وتر اکتفا کرد و در هنگام نبودن وقت تنها نماز وتر را خواند. مسافر و کسی که خواندن نماز شب برای او سخت است می‌تواند نماز شب را در اول شب به‌جا آورد. لازم نیست همه یازده رکعت را پشت سر هم به جا آرود.

نمازی برای محکم کاری

آشنایی با نمازهای مستحبی که در یک شبانه روز می‌توان خواند

حمیده خلیل‌زاده| تصور کن برای یک گفت‌وگوی مهم به خانه دوستی می‌روی و سر راه شاخه گلی می‌گیری یا مثلا شکلاتی می‌خری که دست خالی نرفته باشی. ممکن است صحبتت با دوستت مورد قبول واقع نشود، اما شاخه گلت پذیرفته خواهد شد و شیرینی کامتان را شیرین خواهد کرد. اگر مته به خشاش نگذاریم نسبت شاخه گل و شکلات به صحبت‌ها و کار واجبی که با دوستت داشته‌ای، برابر با نسبت نمازهای مستحبی در کنار نمازهای واجب است که تعبیری همچون هدیه و صدقه‌ای هستند که انسان در کنار نمازهای یومیه می‌پردازد. در ادامه انواع نمازهای مستحب و نمازهای مستحب یک شبانه‌روز را معرفی خواهیم کرد.

هدیه‌ای که همراه می‌بریم

همان‌طور که در ابتدا آمد به جز نمازهای واجب و روزانه، نمازهای دیگری هم وجود دارند که انجام‌دادن آن‌ها مستحب است و از آنجایی که به‌نوعی به‌علاوه نمازهای واجب‌اند به آن‌ها نوافل یا نافله به‌معنای افزون می‌گویند. در حدیث آمده است که نمازهای نافله به‌منزله هدیه‌ای از جانب صاحبش هستند و در هر صورت پذیرفته می‌شوند.

(مجتبی کلباسی، صدپرسش و پاسخ درباره نماز، ج۲۲، ص۱۲۳)

چند نوع نماز مستحب داریم

نمازهای نافله دارای انواع متعددی هستند که یا برای امور خاصی خوانده می‌شوند یا خواندنشان در زمان‌های خاصی توصیه شده است.

گاه نماز مستحبی پیش از انجام عملی یا به نیت کار خاصی توصیه شده است؛ مانند نماز برای استخاره، نماز شکر، نماز زیارت، نماز تهیت و...

برخی نمازهای نافله را باید در زمان معین یا وقت مشخصی خواند؛ مانند نافله‌های روزانه، نماز غفیله، نمازهای شب‌های مبارک ماه رمضان، نماز شب و...

برخی برای دستیابی به هدف خاصی خوانده می‌شوند؛ مانند نماز برای طلب روزی، نماز باران، نماز حاجت و...

نمازهایی که خواندنش برای شخص خاصی توصیه شده است؛ مانند نماز به نام چهارده معصوم(ع)

نمازهایی که بر نام برخی یاران پیامبر(ص) و یاران ائمه(ع) وارد شده است، مانند نماز جعفر طیار

ویژگی‌های مشترک نمازهای مستحب به شرح زیر است:

- باید با وضو خوانده شوند.
- اذان و اقامه ندارند.
- می‌توان در حال نشسته، خوابیده و در حال حرکت آن‌ها را به جا آورد.
- می‌توان بخشی از آن را ایستاده و بخش دیگر را نشسته خواند.
- حرف‌زدن، خوردن و آشامیدن در هنگام ادای نماز اشکال دارد.
- دو رکعتی هستند، غیر از نماز وتر که یک رکعت است.
- خواندن سوره بعد از حمد لازم نیست؛ مگر اینکه دستور خاصی داشته باشد مانند نماز غفیله.
- می‌توان بخشی از یک سوره یا چند سوره کامل را بعد از حمد خواند.
- سجد سهو و نماز احتیاط در آن وضع نشده است.
- اگر سهو به ارکان نماز مانند رکوع و سجده اضافه شود، به نماز ضرری نمی‌رسد.
- قطع کردن اختیاری آن جایز است.
- به نیت ازدست‌رفتگان می‌توان خواند.
- می‌توان دیگران را در ثواب آن شریک کرد.
- در هنگام شک در تعداد رکعت‌ها می‌توان بنا را بر هر رکعتی گذاشت و نماز را ادامه داد.

نافله‌های روزانه را بشناسیم

نام نماز	تعداد رکعت	وقت نماز	زمان خواندن
نماز نافله ظهر	۸	وقت نماز همان وقت نماز ظهر است	پیش از نماز ظهر
نماز نافله عصر	۸	در وقت نماز عصر	پیش از نماز عصر
نماز نافله مغرب	۴	همان وقت نماز مغرب است	بعد از نماز مغرب
نماز نافله عشا	۲	همان وقت نماز واجب عشا	بعد از نماز عشا
نماز نافله شب	۱۱	از نیمه‌شب تا اذان صبح	هنگام سحر فضیلت بیشتری دارد
نماز نافله صبح	۲	در وقت نماز صبح	پیش از نماز صبح

تعداد رکعت‌های نافله‌های روزانه در غیر روز جمعه، ۳۴ رکعت است. در روز جمعه شانزده رکعت به نافله ظهر و چهار رکعت به نافله عصر اضافه می‌شود.

نافله‌های روزانه را چطور بجای بیاوریم

نام نماز	تعداد رکعت	چطور بخوانیم
نافله	هشت رکعت به صورت چهار نماز دو رکعتی به نیت نماز نافله	می‌تواند فقط سوره حمد را بخواند.
شفع	دو رکعت به نیت نماز شفع	مستحب است در رکعت اول آن سوره حمد و سوره ناس در رکعت دوم حمد و سوره فلق خواند.
وتر	یک رکعت به نیت نماز وتر	مستحب است پس از سوره حمد سه مرتبه سوره توحید، یک‌مرتبه سوره فلق و یک مرتبه سوره ناس را قرائت کرد.

طرح: جلال حاجی‌زاده/ شهرآرا